

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมละครบำบัดที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1 รูปแบบการวิจัย
- 2 กลุ่มเป้าหมาย
- 3 ตัวแปรที่ศึกษา
- 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 5 ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
- 6 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 7 การวิเคราะห์ข้อมูล

1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัย และ แบบกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (Single Subject Design) แบบ A-B-A ดังนี้ (ภาพที่ 2)

พฤติกรรมกลุ่มเป้าหมาย ก่อนรับการช่วยเหลือ (ระยะพื้นฐาน)	พฤติกรรมกลุ่มเป้าหมาย ขณะได้รับการช่วยเหลือ (ระยะทดลอง)	พฤติกรรมกลุ่มเป้าหมาย หลังรับการช่วยเหลือ (ระยะถอดถอน)
A1	B	A2

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการวิจัย แบบกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (Single Subject Design) แบบ A-B-A

2 กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถมศึกษาที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา

2552 จำนวน 3 คน ที่ได้รับการคัดกรองและวินิจฉัยโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญแล้ว และได้เข้าร่วมกับโครงการแก้ไขปัญหาทางการเรียนของโรงเรียน

3 ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้กิจกรรมละครบำบัด

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

4.2 แบบบันทึกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียน

4.3 แผนการใช้กิจกรรมละครบำบัด

5 ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

5.1 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

5.1.1 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวข้องกับแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

5.1.2 ผู้วิจัยวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ด้วยแบบสอบถาม The Five-Scale Test Self-Esteem for Children โดยแปลเป็นฉบับภาษาไทย (Thai FSC) (สุวรรณณี พุทธิศรี และชัชวาล ศิลปะกิจ, 2541) และ แบบทดสอบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง I สำหรับใช้กับเด็กอายุ 6 - 12 ปี ของ Lawrence J. Greene (1997 อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2550) โดยนำมาคัดเลือกเฉพาะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับนี้ ประกอบด้วยคำถาม 30 ข้อ คิดคะแนนดังนี้

ถ้าเลือก ตลอดเวลา = 1 คะแนน บางครั้ง = 0 คะแนน ไม่เคย = -1
คะแนน คำถามข้อที่มีเครื่องหมาย * ต้องคิดคะแนนกลับ เป็น ตลอดเวลา = -1 คะแนน บางครั้ง = 0
คะแนน ไม่เคย = 1 คะแนน

ตัวอย่าง แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

กรุณาใส่เครื่องหมายถูกในช่องคำตอบที่ใกล้เคียงกับความรู้สึกท่านมากที่สุด

ฉันรู้สึก	ตลอดเวลา	บางครั้ง	ไม่เคย
1. *ฉันไม่ค่อยมั่นใจเวลาจะทำสิ่งต่างๆ			
2. *ฉันทำให้พ่อแม่ไม่มีความสุข			
3. ฉันชอบรูปร่างหน้าตาของตัวเอง			
4. ฉันรู้สึกดีกับตนเองเวลาฉันอยู่กับเพื่อนๆ			
5. *ฉันอยากเข้าใจมากกว่านี้ เวลาครูอธิบาย			
6. ฉันมีความพยายาม ในการทำสิ่งต่างๆ ไม่ล้มเลิกง่ายๆ			
7. *ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่น่าสนใจ ไม่มีใครรู้จักฉัน			
8. ฉันได้รับการสนับสนุนที่ดีจากครอบครัว			
9. *ฉันอยากสูงใกล้เคียงกับเด็กวัยเดียวกัน			
10. *ฉันรู้สึกเหงา			
11. *ฉันมีปัญหาในการทำแบบฝึกหัดและการบ้าน			
12. ฉันมีความสุขในสิ่งที่ฉันเป็น			

5.1.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ไปหาค่าความตรงเผชิญหน้า และค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนจะนำไปใช้

5.2 แบบบันทึกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียน

ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

5.2.1 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการสร้างแบบบันทึกพฤติกรรม

5.2.2 ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียน เพื่อดูความถี่ของการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เนื่องมาจากการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำของกลุ่มเป้าหมาย

5.2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียน โดยกำหนดการบันทึกความถี่ของพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นทุก 3 นาที

ตัวอย่าง แบบบันทึกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียน

ชื่อนักเรียน..... ชั้น..... อายุ.....ปี
ครั้งที่..... วันที่..... เวลา.....น.

พฤติกรรม	ความถี่ของการเกิดพฤติกรรม									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. ไม่สบตา กับ ครู ผู้สอน ก้มหน้า หรือมองไปทางอื่น										
2. ไม่อาสาตอบคำถาม										
3. มีท่าทางไม่มั่นใจเมื่อต้องตอบคำถาม										
4. พูดว่า “ไม่ทราบ” หรือ “จำไม่ได้”										
5. มีท่าทางซึม เศร้า กังวล หรือหวนไหว										

5.2.4 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียนไปหาค่าความตรงเผชิญหน้าและค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนจะนำไปใช้

5.3 แผนการใช้กิจกรรมละครบำบัด

ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

5.3.1 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมละครบำบัด

5.3.2 ผู้วิจัยสร้างแผนการใช้กิจกรรมละครบำบัด โดยนำเนื้อหากิจกรรมมาแบ่งย่อยออกเป็นเนื้อหาในแผนการสอน จำนวนทั้งสิ้น 3 วงจร คือ 1) วงจรกลุ่มสัมพันธ์ให้นักเรียนได้ละลายพฤติกรรม เปิดใจทำกิจกรรมกลุ่มด้วยความสนุกสนาน เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และไม่หลีกเลี่ยงกิจกรรมต่างๆ 2) วงจรสร้างบทบาทหน้าที่ เป็นวงจรที่ฝึกทักษะการแสดงให้แก่นักเรียนควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ การเข้าใจและยอมรับอารมณ์ภายในของตนเอง รวมทั้งแสดงออกได้อย่างเหมาะสม และ 3) วงจรเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง เนื้อหาที่นำมาให้นักเรียนทำความเข้าใจจะเป็นการเสริมกำลังใจ และเน้นการทำกิจกรรมโดยให้โอกาสนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองมากที่สุด เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ตนเองสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จ

5.3.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายมาวิเคราะห์จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

5.3.4 ผู้วิจัยเขียนแผนการใช้กิจกรรมละครบำบัด จำนวน 15 แผน แผนละ 45 นาที

กิจกรรมที่ 1	มารู้จักกันเถอะ (กลุ่มสัมพันธ์ เปิดใจต่อผู้อื่น)
กิจกรรมที่ 2	สำรวจตัวเอง (สำรวจและยอมรับจุดเด่นจุดด้อยของตน)
กิจกรรมที่ 3	หน้าใหญ่ หน้าเล็ก หน้าหนู
(เข้าใจอารมณ์ภายในของตน)
กิจกรรมที่ 4	เงาของฉัน
(เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล)
กิจกรรมที่ 5	แปลงร่างเป็นผู้วิเศษ
(ฝึกการคิดแก้ปัญหา ช่วยเหลือผู้อื่น)
กิจกรรมที่ 6	พื้นที่ของฉัน
(ปรับแนวคิดให้มีความพยายามเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มองตนในแง่บวก)
กิจกรรมที่ 7	ให้ยิ้ม ห้ามยิ้ม
(ควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์)

- กิจกรรมที่ 8 รู้สึกมาก รู้สึกน้อย
(ควบคุมระดับการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม)
- กิจกรรมที่ 9 โยนมันทิ้งไป
(รู้จักสร้างจินตนาการจัดการกับความเครียดภายในจิตใจ)
- กิจกรรมที่ 10 นกน้อยโฉบิน
(ฝึกจับประเด็นสำคัญของเรื่อง และใช้จินตนาการสร้างกำลังใจให้แก่ตนเอง)
- กิจกรรมที่ 11 กบน้อยอยากมีเพื่อน
(เข้าใจความแตกต่าง และความเท่าเทียมของตนเองกับผู้อื่น และคิดวิธีผูกมิตรโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของตน)
- กิจกรรมที่ 12 หมวกวิเศษ
(ฝึกแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์บุคลิกต่างๆ และกล้าแสดงออกทางสีหน้าและท่าทาง)
- กิจกรรมที่ 13 หน้ากากคนเก่ง
(ฝึกถ่ายทอดจินตนาการบุคลิกที่ดีในอุดมคติตนเองออกมาเป็นเรื่องราวและท่าทางการแสดงละคร)
- กิจกรรมที่ 14 ละครใบ้ประกอบเพลง
(ตีความสิ่งที่ฟังออกมาเป็นการสร้างสรรค์การแสดงแบบเดี่ยว)
- กิจกรรมที่ 15 สมมติว่า...
(แสดงบทบาทสมมติด้วยบุคลิกภาพที่เชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก)

5.3.5 ผู้วิจัยนำแผนการจัดกิจกรรมละครบำบัดที่สร้างขึ้นไปหาค่าความตรง เษชณูหน้าและค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนจะนำไปใช้จริง

6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) จังหวัดขอนแก่นที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 3 คน โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

6.1 **ขั้นเตรียมก่อนการทดลอง** ผู้วิจัยใช้เวลา 3 เดือน ในการเตรียมการทดลอง ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครื่องมือในการวิจัย อันได้แก่ แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียน และแผนการใช้กิจกรรมละครบำบัด ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ และทำการปรับปรุง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 คน ทำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อทำการเก็บผลคะแนนก่อนเริ่มทำการทดลอง เมื่อวัดผลแล้วพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ถึง ปานกลาง

6.2 **ขั้นดำเนินการทดลอง** ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกลุ่มเป้าหมายเดี่ยว (Single Subject Design) แบบ A B A Design ทำการศึกษากับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ซึ่งการทดลองแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 หรือระยะ A1 เป็นระยะเสถียรฐาน (Baseline) ในเวลา 1 สัปดาห์ เริ่มตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2552 ถึง วันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2552 เป็นระยะเวลาการหาเสถียรฐานการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เนื่องมาจากการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำในห้องเรียน ในสภาพการเรียนการสอนปกติขณะเรียนวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา และคณิตศาสตร์ โดยผู้วิจัย นั่งหลังห้องเรียน ในตำแหน่งที่มองเห็นนักเรียนเป้าหมายชัดเจน สังเกตและบันทึกพฤติกรรมนั่งอยู่กับที่ของนักเรียน ภายในระยะเวลา 3 คาบ คาบละ 50 นาที โดยจับเวลาเพื่อบันทึกพฤติกรรมทุก 3 นาที รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง เมื่อหมดเวลาในแต่ละครั้งจะนำความถี่ที่ได้จากการสังเกตมานับจำนวนครั้งของการเกิดพฤติกรรมเพื่อหาพฤติกรรมเสถียรฐาน

ระยะที่ 2 หรือระยะ B เป็นระยะการทดลองใช้กิจกรรมละครบำบัด (Treatment) ในเวลา 3 สัปดาห์ เริ่มตั้งแต่วันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึง วันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2552 เป็นระยะเวลาการทดลองการใช้กิจกรรมละครบำบัด โดยผู้วิจัยใช้เวลานอกเวลาเรียนเพื่อจัดกิจกรรมละครบำบัด เป็นเวลา 15 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที ทุกวันจันทร์ – ศุกร์ นอกเหนือจากเวลาการทดลองใช้กิจกรรมละคร

บำบัดแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียน 3 คาบ คาบละ 50 นาที โดยจับเวลาเพื่อบันทึกพฤติกรรมทุก 3 นาที รวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง เมื่อหมดเวลาในแต่ละครั้ง จะนำความถี่ที่ได้จากการสังเกตมานับจำนวนครั้งของการเกิดพฤติกรรม

ระยะที่ 3 หรือระยะ A2 เป็นระยะการถอนถอน (Withdrawal) เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึง วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2552 ระยะนี้ไม่มีการวางเงื่อนไขกับนักเรียนเป้าหมาย ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียน ภายในเวลา 3 คาบ คาบละ 50 นาที โดยจับเวลาเพื่อบันทึกพฤติกรรมทุก 3 นาที รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง ระยะนี้ดำเนินการทดลองเหมือนระยะที่ 1

6.3 ขั้นหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชุดเดียวกับฉบับที่ใช้ก่อนการทดลอง เพื่อทำการเก็บผลคะแนนหลังจากดำเนินการทดลองเสร็จสิ้น เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนทำการทดลอง และศึกษาพัฒนาการควบคู่กับแนวโน้มความถี่การเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียนต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนและหลังการจัดกิจกรรมละครบำบัด

7.2 วิเคราะห์และอภิปรายข้อมูล โดยนำเสนอกราฟแสดงความถี่ของการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เนื่องมาจากการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำในห้องเรียนของกลุ่มเป้าหมายใน 3 ระยะ